

Piotr Kowolik

"Edukacja ekologiczna dzieci w wieku przedszkolnym. Obserwacje i doświadczenia", Emilia Frątczak, Jan Frątczak, Bydgoszcz 1996 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 1-2 (1), 115-117

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Piotr KOWOLIK

Recenzja książki:
Emilia i Jan Frątczakowie: *Edukacja ekologiczna*
dzieci w wieku przedszkolnym.
Obserwacje i doświadczenia.
Bydgoszcz 1996; Wydawnictwo:
Kujawsko-Pomorskie Studium Edukacyjne; ss. 167

Rozwój dziecka w kontakcie z przyrodą przynosi wartości nie dające się wytworzyć w żaden inny sposób. Tej prawdzie poświęcono wiele utworów literackich, choć zarówno przyrodnicy, jak i pedagodzy, a także psycholodzy są zgodni w swoich poglądach co do znaczenia środowiska przyrodniczego dla rozwoju i wychowania dziecka, to jednak można odnieść wrażenie, że nie czyni się wszystkiego, aby PRZYRODA I DZIECKO były sobie najbliższe¹.

Skuteczna realizacja programu wychowania w przedszkolu wymaga od nauczyciela znajomości i stosowania w procesie wychowania odpowiednich strategii, metod i form organizacyjnych. Zastosowaniu strategii odpowiada dobór odpowiednich metod badawczych i obserwacyjnych.

Recenzowana praca składa się ze wstępu, dwóch części merytorycznych oraz bibliografii (25 pozycji).

Część I – „Ogólne i podstawowe wiadomości z metodyki edukacji ekologicznej” (s. 9–36) zawiera krótki rys historyczny „ekologii”, wyjaśnione tu zostało samo pojęcie ekologii. Dalej Autorzy stwierdzają, że „mówiąc o ekologii często posługujemy się pojęciem »środowisko człowieka«”. Na to pojęcie składa się środowisko przyrodnicze i społeczne. Edukacja ekologiczna to świadomie zamierzona, celowa,

---

¹ J. Kuberski: *Dobro Przyrody – Dobrem Dziecka*. „Przyroda Polska” 1979, nr 1.

planowa, systematyczna i stopniowa działalność nauczyciela (rodziców, opiekunów) wobec dzieci przy ich pozytywnej motywacji i wielostronnej działalności. Chodzi tutaj o ukształtowanie w dziecku postawy ekologicznej, która charakteryzuje się szeroką zdolnością percepcji zjawisk przyrodniczych i społecznych. Nakreślone zostały cele edukacji ekologicznej dzieci w wieku przedszkolnym (s. 12–13). Zarysowano również środki osiągania edukacji ekologicznej dzieci w tym wieku oraz programowe treści kształcenia trzy-, cztero-, pięcio- i sześciolatków dotyczące powietrza atmosferycznego, gleby, wody, ekosystemów, ochrony gatunkowej roślin i zwierząt (s. 16–20).

E. i J. Frątczakowie określili swoiste zasady edukacji ekologicznej dzieci przedszkolnych, do których zaliczyli:

- fazowość edukacji ekologicznej;
- bezpośredni kontakt dziecka z obiektami i zjawiskami przyrodniczymi i społecznymi;
- bioregionalizm;
- przeżywanie piękna różnorodności przyrody;
- odwróconą funkcję edukacji;
- ekologiczny egocentryzm utylitarny;
- ekonomizację wykorzystania zasobów przyrody i środowiska;
- pozytywną kooperację ludzi.

Autorzy pracy wymieniają podstawowe formy i metody edukacji ekologicznej.

Formy obejmują:

- działalność nauczyciela z dziećmi w przedszkolu, która obejmuje zajęcia zorganizowane, dowolne, spacer, wycieczki, prace praktyczne;
- działalność rodziców z dziećmi lub samodzielną działalność dzieci, a zwłaszcza spacer, wycieczki, prace praktyczno-hodowlane, uprawę, zbieractwo i inne.

Do metod zaliczają i szczegółowo charakteryzują metodę obserwacji i doświadczeń (cechy, fazy obserwacji, podział doświadczenia ze względu na stopień trudności oraz czynności nauczyciela i dzieci). Całość tej części zamykają podstawowe rady dla nauczycieli przedszkoli organizujących edukację ekologiczną dzieci.

Część II – „Podstawowe wiadomości, wskazania praktyczne oraz instrukcje obserwacji i doświadczeń ekologicznych” (s. 37–163). Informacje zawarte w tej części opracowania stanowią uporządkowaną całość. Zawierają instrukcje obserwacji i doświadczeń ekologicznych możliwych do realizacji w przedszkolu. Dotyczą one: atmosfery, gleby, wody, ekosystemów, w tym: ogrodu warzywnego, ogrodu roślin ozdobnych, sadu, pola, łąki, lasu i stawu. Ponadto interesujące wydają się treści poświęcone wątkom dydaktycznym i poletkom biocentocznym w przedszkolu.

Książka, którą Autorzy oddają w ręce nauczycieli przedszkoli, studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela oraz rodziców, ma pomóc w zrozumieniu skomplikowanych często problemów dotyczących środowiska życia człowieka, a także w wykształceniu odpowiednich umiejętności i postaw.

Sądzę, że książka ta ułatwi edukację ekologiczną w aspekcie edukacji zdrowotnej, estetycznej, humanistycznej i religijnej.

Recenzowana praca jest bogato ilustrowana (60 rysunków) oraz zawiera tabele (17). Stanowi cenną inicjatywę wydawniczą (starannie wydana pod względem edytorskim), mająca duże wartości metodyczne, psychodydaktyczne i kształcące. Przyczyni się z pewnością w znacznej mierze do przebudowy świadomości społecznej dzieci, a także pomoże w propagowaniu i stosowaniu zasad ekologii w codziennym życiu oraz działaniu.